

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Agnete virgine et martyre. Legenda xxiii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancta

vt oratoriū vbi erant reliquie sancti sebastiani in
gressa est dyabol⁹ eam arripuit et coram omnib⁹
verari cepit. Tūc presbiter illi⁹ ecclesie pallam al
taris arripies. inde eā operuit. Sed dyabol⁹ sta
tim ipm presbiter⁹ inuasit. Duxerunt autē eam a
mici sui ad incantatores. vt suis incantationib⁹ dy
abolum effugarent. Sed mox vt incantaref indi
cio dei legio demonum. id est sexmille sexingen
tis sexaginta sex in eam ingressi ipam acri⁹ vexare
ceperūt. Quidam aut vir noie fortunat⁹ sanctita
te cōspicius suis p̄cibus eaz sanauit. Legit quoqz
in gestis lōgobardoꝝ. q̄ tēpore gumberti regis
ytalia tora rāta peste p̄cussa est: vt vix vnus alte
rū sufficeret sepelire. Et hec pestis maxime rome
ac papie grossabaf. Tūc visibiliter bonus ange
lus multis apparuit. malo angelo sequēti et ve
nabolū ferēti precipies vt p̄citeret. ac eadē face
ret. Quorūcūqz aut aliquam domū p̄cūebat tot in
de mortui efferebant. Tūc cuidam diuinitus re
uelatum est. q̄ nequaquā hec pestis cessaret: donec
sancto sebastiano altare papie cōstrueret. Qd̄ quī
dē cōstruētū est in ecclesia sancti petri que dicit ad
vincula. Quo facto statim cessauit illa quassatio.
Et illuc a roma reliquie sancti sebastiani sunt delatē
te. **A**mbrosius in prefacione sic ait. Beati marti
ris sebastiani pro cōfessione nois tui dñe venera
bilis sanguis effusus: simul et tua mirabilia mani
festat. q̄ perfidias in infirmitate virtutē. et nostris
studijs das p̄fectū. et infirmis ap̄d te p̄stas auxiliū
**De sancta Agnete virgine et mar
tyre. Legenda** xxiii

Agnete

Agnes dicta est ab agna: quia mitis et bu
milis tanq̄ agna fuit. vel a greco quodaz
agnos quod est piū: quia pia et misericors
extitit. vel agnes ab agnoscendo: quia viā verita
tis agnouit. Veritas autē sc̄m augustinū opponit
vanitati. et falsitati et duplicitati que tria a se re
mouit per virtutē quam habuit. B

Agnes virgo prudentissima vt testatur am
brosius qui eius passionē conscripsit. trede
cimo anno etatis sue mortē perdidit et v
tam inuenit. Infantia quidez cōpurabaf in annis
sed erat senectus mētis immensa. Corpore iuuecu
la: sed animo cana: pulchra facie. s̄z pulchrio: fide
Que dū a scolis reuertit: a prefecti filio adamatur
Cui ille gēmas et diuitias innumerabiles p̄misit
si cōsensuz eius cōiugio nō negaret. Cui agnes re
spōdit. Discede a me fomes peccati: nutrimentum
facinorū: pabulū mortis: quia iam ab alio amato
re p̄uenta suz. Lepitqz ipsuz suū amatore et spō
sum a quinqz cōmendare: que spōse in sponsis p̄
cipue requirunt. s̄z a nobilitate generis. a decore
pulchritudis: a diuitiaz abūdantia: a sōtitudine et
potētie efficacia: et ab amoris excellētia. sic dicens.
Illum amo qui longe te nobilio: est. et genere dy
gnior: cuius mater virgo est. cuius pater feminaz
necat: cui angeli seruiunt. cuius pulchritudinem
sol et luna mirant: cuius opes nunq̄ deficiunt: cu
ius diuitie nunq̄ decrescūt: cuius odore reuiuiscūt
mortui: cuius tactu confortantur infirmi. cuius a
mo: castitas est. tactus sanctitas: vnio virginitas
Hec aut quinqz ponit in quadā auctoritate dicens:
Cuius generositas celsio: possibilis fortio: aspe
ctus pulchrio: amo: suauio: et omni gratia elegā
tio. **U** Deinde ponit quinqz b̄nficia que sibi
sponsus contulit et alijs sponsis confert: s̄z quia
eas fidei anulo subarrat multiplici virtutis varie
tate eas vestit et ornar: passiois sue sanguine eas
signat: vinculo amoris eas sibi copulat. et thesau
ris celestis glorie eas ditat sic dicens. Qui anulo
suo subarrat me dexteram meā et collum meum
cinxit lapidib⁹ p̄ciosis. induit me ciclade auro tex
ta: et immēsis monilibus ornauit me. posuit signū
in facie meam: vt nullū p̄ter eum amatore assu
mam: et sanguis eius ornauit genas meas: iā am
plexib⁹ eius castis astricta suz: iam corpus eius cor
pori meo sociatū est: ostendit michi thesauros in
comparabiles: quos michi se daturū si in eo perse
uerauero repromisit. **A** Audies hec in sanus iuue
nis lecto. p̄sternitur: et q̄ amore egrotet per alta
suspiria a medicis experitur. Cūqz pater iuuenis

De sancta

Agnes.

eadem virgini replicaret. et illa prioris sp̄si fede
 ra se violare nō posse assereret. cepit prefectus in
 quirere q̄s esset iste sp̄sus: de cuius se agnes po-
 testate iactaret. Cū ergo quidā assereret q̄ christū
 sponsum suum diceret. blandis prius sermonibus
 demum terroribus eam pulsat. Cui agnes. Quis
 quid vis age: quia q̄d queris nō poteris obtinere
 sp̄m enim terrentē vt blandientem sumiliter deri-
 debat. Cui prefectus. Unum tibi de duobus elige
 Aut eaz virgimbus dee veste sacrificia si tibi virgi-
 nitas placet. aut cum meretricibus scortaberis.
 Quia cū nobilis erat vim sibi inferre nō poterat.
 et ideo titulum sibi xp̄ianitatis opposuit. Cui illa
 Nec sacrificabo dijs tuis. nec for̄dib⁹ polluar alie-
 nis. Mecū cū habeo custodē corpus meū ange-
 lus dñi. **D** Tunc prefectus iussit eā expoliari
 et nudā ad lupanar duci. Tantā autem densitatē
 capillis ei⁹ dominus cōtalit vt melius capillis q̄
 vestibus regeretur. Ingressa autē turpitudinis lo-
 cū: angelū domini preparatū inuenit. qui locū cla-
 ritate nimia circūfulsit. sibiq; stolam candidissimā
 preparauit. Sicq; lupanar locus fit orationis adeo
 vt mundior exiret q̄ fuisset ingressa: que immenso
 lumini dabat honore. Prefecti autē filius cū alijs
 iuuenibus ad lupanar venit. et eos prius ad ipsaz
 inuit auit. Qui ingressi: sed ex miraculo territi: cō-
 puncti redierūt. Quos ille miseris appellās et ad
 eā furians intrans: cum eam vellet contingere in
 ipsum lumē irruit. Qui cū deo nō dedisset honore
 prefocatus a dyabolo exspirauit. Quod prefectus
 audiens cū ingenti ploratu ad eā venit: et causam
 mortis eius diligētius sciscitatur. Cui agnes. Ille
 cuius voluntatem volebat perficere: potestatem
 in eum accepit et occidit. Naz socij eius de viso mi-
 raculo territi redierūt illesi. Cui prefect⁹. In hoc
 apparebit q̄ nō magicis arrib⁹ hoc egisti. si impe-
 trare poteris vt resuscitetur. Orante agnete iuue-
 nis resuscitatur. et xps ab eo publice predicatur.
 Ad hec re plorum pontifices seditionem excitātes
 in populo exdamauerūt. Tolle magam tolle ma-
 leficā que mentes mutat: et animos alienat. Pre-
 fectus autē viso tanto miraculo eaz liberare volu-
 it: sed p̄scriptionē metuens vicariū dereliquit. et
 quia eā liberare nō potuit tristis abcessit. Tunc
 vicarius aspasius nomine. iussit eam in copiosum
 ignē iectari. Sed i duas ptes flāma diuisa seditio-
 sum populū exurebat. Tūc aspasius i gutture ei⁹
 gladiū immergi p̄cepit. Et sic christus sp̄sus can-
 didus. rubicūdus ipsam sibi sponsaz et martirē cō-
 fecit. **P**assa est autē vt credit̄ tēpore cōstan-

tini magni. qui cepit anno domini. cccij. Cū igit
 corpus eius christiani et parētes ipsius cū gaudio
 sepelirēt: vix a paganis in eos lapides mictētib⁹
 euaserunt. **E** Emerenciana autem eius col-
 lactanea virgo sanctissima. licz adhuc lathbecumi-
 na dū iuxta sepulchrū eius staret: et cōstanter gēti-
 les argueret ab eis lapidata est. Statimq; tremo-
 tus horuscationes et fulgura extiterunt: adeo q̄
 ex paganis plurimi perierunt: ita q̄ ipsi de cetero
 veniētes ad sepulchrū virginis non leserunt. Cor-
 pus autē emerenciane iuxta corpus sancte agnetis
 positū est: Cūq; parentes eius octauo die iuxta
 tumulū vigilarent. viderunt chorū virginū ve-
 stibus aureis radientē. interquas viderūt beatā
 agnetā simili veste fulgentes: et a dextris eius a-
 gnus candidiorē niue stantē. Quibus illa. Videte
 ne me quāsi mortuā lugeatis: s̄ cōgaudete meaz
 et cōgratul. amini: quia cū his oībus lucidas sedes
 accepi. Propter hanc visionē celebrā fēstū ag-
 nis secundo. **C**onstātia virgo filia cōstantini le-
 pra grauissima laborās: cum hāc visionē audisset
 tumulū eius adi. et ibi dum in oratione persiste-
 ret obdormiuit. Viditq; beatā agnetam sibi dicen-
 tem. Constanter age constantia. si in xpm credi-
 deris. continuo liberaberis. Ad hanc vocē cuiq;
 lans. perfectā se sanat. i inueit. Que baptismū reci-
 piēs super corpus sancte agnetis basilicaz fecit et
 ibi in virginitate de gēs. n. vltas exemplo suo ibi-
 dem virgines aggregauit. **F** Quidam vir no-
 mine paulin⁹ in ecclesia sancte agnetis sacerdotij
 fungēs officio. mira cepit carnis tēptatione vexa-
 ri. Sed cum deum offendere nollet: a sommo pon-
 tifice licentiā petijt contrahendi. Cuius bonitatē
 et simplicitatem papa cōsiderans anulum ei cum
 smaragdo dedit et iussit vt ymagini formose bea-
 te agnetis que in sua ecclesia depicta erat ex pte sua
 p̄cipet. vt se pmitteret desponsari. Cūq; hoc sacer-
 dos ymagini imparet. illa cōtinuo digitū anularē
 porrigēs: et anulo suscepto digitū retrabēs omniē
 tēptationē a sacerdote fugauit. Predictus autē
 anullus adhuc dicit in eius digito apparere. Ali-
 bitamen legif. q̄ cū ecclesia beate agnetis iucet
 papa cuidam sacerdoti dicit se sibi velle quādam
 sponsam sibi custodiendā et nutriendā: scz eccliāz
 sancte agnetis pmittere. dāsq; ei anulū iussit vt di-
 ctam ymaginē desponsaret. Quā illa extēdēte et
 retrabēte digitum desponsauit. **D**e hac virgi-
 ne dicit. Ambrosius in libro de virgimbus. Hanc
 senes hanc iuuenes. hanc pueri canant. Nemo est
 laudabilior q̄ qui ab omnibus laudari potest.

De sancto

Vincenzio

Quot hoies tot pcones qui martirē predicant dū loquūtur. Stupere vniuersi q iam diuinitatis testis existeret. que ad huc arbitra sui per etatē esse nō possēt. fecit deniq; vt ei de deo crederetur. cui de hoie ad huc nō crederet. quia quod vltra naturam est: ho: de autore nature est. Nouū martirij genus nondū ydonea pene. etiaz natura victorie certare difficilis habilis coronari. Magisterium virtutis impleuit que nondū iudiciū habebat etatis. Nō sic ad thalamū nupta pperaret. vt ad supplicij locū leta successu. gradu festina. virgo pcessit. Jre ambrosius in pfacione. Beata agnes generositaris oblectamēta despiciens. celestem meruit dignitatem. societatis humane vora contemnens eterni regis est sociata consortio. preciosam mortem pro christi confessione suscipiens. simul est ei facta conformis.

De sancto Vincenzio martire

xxv.

Vincenzius dicitur quasi vicium incendens. vel vincens incendia vel victoriam tenens. Ipse enī incendit. id est consumpsit vicia p carnis mortificationē. vicit incēdia suppliciorum per constantē penarū perpeffionē victoriā tenuit mundi per ipsius deffectionē. Vicit enī tria que erāt in mūdo. scilicet falsos errores. imūdos amores. mundanos timores. quos vicit per sapiētiam mundiciam et constantiā. De quibus dicit augustinus. Ut cū omnibus erroribus amoribus et timoribus vincat h. c. mundus. sanctoꝝ martinū docet et do

cterunt. Eius passionē quidā beati augustinum asserunt compilasse. quam prudentius. versibus locuenter exequitur.

Vincenzius nobilis genere: sed fide ac religione nobilior. beati valerij episcopi dyaconus fuit. Cui ep̄s quia expeditionis erat lingue vices suas comiserat. et ipse orationi et cōtemplationi vacabat. Iussu igit daciani presidis valenciam transfreturo carceri mancipantur. Cūq; eos fame pene defecisse crederet. eos suo aspectui iussit astare quos cūq; sanos cerneret et gaudētes iratus in hāc voce prorupit. Quid dicitu valeri qui sub noie religionis contra decreta principū facis? Cū aut beatus valerius leuius responderet. dixit ei vincenzius. Noli pater venerabilis quasi mēte tumida submurmurare. sed libera voce exclama. Si ergo iubes pater sc̄e respōsis iudicē aggrediar. Cui ille. Jam dudū tibi fili carissime loquendū curam commiseram. et nunc p fide qua astamus respōsa cōmitto. Tunc vincenzius cōuersus ad dacianū. hactenū inq̄ra te sermo de negāda fide perorauit: s; nephariū apud xpianoz prudentiam esse cognosce. de civitatis cultum abnegādo blaphemare. Tūc iratus dacianus ep̄m ierituz mutū pcepit. vincenziū vero tanq̄ contumacez et p̄sumptuosum iuuenēz: vt eius exemplo alij terrent. in calleo dissentū membris oibus dissipari. Cūq; corpore totus dissiparet air dacianus. Dic michi vincenzi. vbi nunc tuū miserrimū corpus cōspicis? At ille subridēs air. Hoc est qd semp oprauit. **T**ūc iratus p̄ses cepit ei oīa generatō: mentoꝝ minari. nisi ei assensum p̄beret. Cui vincenzius. O felicē me quo michi irata te grauius putas. cō melius incipis misereri. Insurge ergo miser. et toto malignitatis spiritu debachare. Ut debis me dei virtute plus posse dum to: queo: q̄ possis ip̄e qui to: ques. Ad hec p̄ses cepit clamare: et carnifices virgis et fustibus verberare. Et air vincenzius. Quid facis daciane? Ecce tu ipse me vindicas de toto: oibus meis. Tunc p̄ses amens factus dixit carnificib;. Miserrimi nichil facitis. Cur deficiunt manū vestre? Adulteros et patricidas vicere potuistis. vt nichil inter illata supplicia celare possent. et nūc solus vincenzius vestra poterit supare to: mēta? Tunc carnifices pectines ferreos vsq; ad intima costarū fixerūt: ita vt de toto eius corpore sanguis efflueret et solutis costarū cōpaginibus. viscera interna peterent. Et air dacianus. **D**isereri tu vincenzi vt possis tam pulchram recuperare iuuentutē et ea q̄ superfluit